

Sõnade *video*, *stereo* ja *rodeo* käänamisest

Keeletoimkonna 08.10.2025 toimunud koosolekul tutvustas Tiina Paet EKIs ette valmistatud dokumenti „Aruteluks Emakeele Seltsi keeletoimkonnale sõna *video* käänamise kohta“.

Selles juhitakse tähelepanu asjaolule, et sõnal *video* on normingukohase käänamise kõrval tüüpsõna *ohutu* järgi (ainsuses *video* : *video* : *videot* ja mitmuses *videod* : *videote* : *videoid*) mitmusevormides väga levinud ka käänamisviis *videod* : *videode* : *videosid* tüüpsõna *pere* järgi.

Võõrsõnade morfoloogia fikseeritakse norminguna õigekeelsusallikais, ent keelemuutustega lisandub kasutusse uusi rööpseid käänamisviise. Seetõttu on otstarbekas seniseid norminguid üle vaadata ajakohasuse seisukohast, tuginedes kasutusandmetele.

Sõna *video* käänamine lahkneb tegelikus kasutuses sageli normingukohasest. Keelenõuandes on *video* olnud üks küsitumaid käändsõnu: aastatel 1999–2024 on küsitud selle sõna käänamist ligi 100 korral. 2024/25. õppeaastal tegid Tartu Ülikooli bakalaureuseastme üliõpilased Hanna Mändmaa ja Grete Vind miniuurimuse „Morfoloogiline analüüs: mitmuse osastav sõnast *video*“. Üliõpilased jõudsid oma töös järeldusele, et senist normingut tuleks laiendada.

Peamiselt valmistabki keelekasutajale raskusi mitmuse osastava käände vorm. Korpusstatistiline uuring (eesti keele ühendkorpuse 2023 järgi) näitab, et normingukohane *videoid* ja norminguvastane *videosid* on kasutusel peaaegu võrdselt, *videoid* leidub 24 556 korda ja *videosid* 22 262 korda. Toimetatud ja ametlikes tekstides esineb normingukohast vormi rohkem, blogides ja foorumites on aga rohkem norminguvastast vormi. Vähem, kuid siiski märkimisväärselt levinud on ka vormi *videosi* (3830) kasutus. Mitmuse omastavas on normingukohane *videote* ja selle alusel moodustatavad käänevormid ühendkorpuse järgi kasutusel 17 475 korda ja norminguvastane *videode* 6052 korda. Siin on norminguvastaseid vorme normingupärastest 2,8 korda vähem, kuid samuti simatorkaval hulgal.

Sõna *video* mitmusevormide 16. käändtüüpi (tüüpsõna *pere*) nihkumise põhjus võib olla muutunud hääldus: tegelik hääldus kaldub pigem [vidjo] poole (vt ka EKI teatmik „[Eesti keele häälikute ja kirjaipildi suhe](#)“), või ei tajuta silbipiiri (*e* ja *o* vahel) ning *eo* hääldatakse diftongina.

Ehkki sõnade *rodeo* ja *stereo* kohta on vähe kasutusandmeid, laieneb see käänamismuutus ka nendele sõnadele. 2023. a ühendkorpuses on nendest sõnadest mitmuse osastavas ülekaalus norminguvastased vormid *stereosid* (10 juhtu) ja *rodeosid* (8 juhtu), normingukohaseid vorme *stereoid* on 7 juhtu ja *rodeoid* 2 juhtu. Mitmuse omastavas on kasutusjuhte peaaegu võrdselt, kuigi ka siin on väikeses ülekaalus norminguvastased vormid: normingukohane *stereote* (19), norminguvastane *stereode* (20) ning normingukohane *rodeote* (3), norminguvastane *rodeode* (5).

Ettepanek: Lisada tegeliku kasutuse põhjal normingukohaste vormide hulka ka *videode* (mitmuse omastavas ja selle põhjal moodustatavates vormides) ja *videosid* (mitmuse osastavas). Normingukohaseks võiks lugeda ka samade lõpphäälikutega võõrsõnade *rodeo* ja *stereo* võimalikud rööpsed käändevormid mitmuse omastavas ja osastavas.

Keeletoimkond nõustus dokumendis sõnastatud põhimõtetega. Otsustati fikseerida rööpparadigmad ka EKI ühendsõnastikus ja ÕSis 2025.